

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

พระพุทธรูปเป็นปูชนียวัตถุที่สำคัญยิ่งทางพระพุทธศาสนา เป็นที่เคารพบูชา และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวพุทธมาแต่อดีตอันยาวนานจนถึงปัจจุบัน ความประสงค์ในยุคแรกๆ ที่มีการสร้างพระพุทธรูป ก็เพื่อต้องการสร้างไว้สักการบูชาแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น

การสร้างพระพุทธรูปในสมัยต่อมา มีจุดประสงค์ที่นอกเหนือไปจากที่กล่าวมา ผู้สร้างจะมุ่งไปทางอภินิหาร เพื่อให้เกิดความขลังศักดิ์สิทธิ์ต่อพระพุทธรูป ด้วยความมุ่งหมายดังกล่าว จำต้องมีพิธีกรรมเข้ามาช่วยด้วย ได้แก่พิธีพุทธาภิเษก เพื่อให้เกิดความขลังและความศักดิ์สิทธิ์ในองค์พระพุทธรูปที่จัดสร้างขึ้น

คัมภีร์อสังขยานุพยุชนคาถา มีลักษณะเป็นบทสวดสำหรับใช้ในพิธีกรรม การหล่อพระพุทธรูป ผู้วิจัยเห็นว่าคัมภีร์นี้เป็นคัมภีร์ที่สำคัญคัมภีร์หนึ่ง แต่ยังไม่มีการตรวจชำระและแปลออกมาเป็นภาษาไทย มีแต่ต้นฉบับจารไว้เป็นภาษาบาลีอักษรขอม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกเอาคัมภีร์นี้มาตรวจชำระ แปลเป็นภาษาไทยและศึกษาเชิงวิเคราะห์เพื่อนำออกเผยแพร่ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อตรวจชำระคัมภีร์อัสติยานุพยัญจนคาถาต้นฉบับตัวเขียนภาษาบาลีอักษรขอม ให้ได้ต้นฉบับที่ถูกต้อง แล้วแปลเป็นภาษาไทย
2. เพื่อศึกษาเชิงวิเคราะห์คัมภีร์อัสติยานุพยัญจนคาถาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของคัมภีร์ เนื้อหา จุดมุ่งหมายในการแต่ง ลักษณะการประพันธ์และภาษาในคัมภีร์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตรวจสอบชำระคัมภีร์อัสติยานุพยัญจนคาถาเท่าที่พบในหอสมุดแห่งชาติ
2. แปลคัมภีร์ที่ตรวจชำระแล้วเป็นภาษาไทย
3. ศึกษาเชิงวิเคราะห์คัมภีร์อัสติยานุพยัญจนคาถา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รวบรวมคัมภีร์อัสติยานุพยัญจนคาถาที่จารไว้ด้วยภาษาบาลีอักษรขอมที่เก็บรักษาไว้ในหอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร ทั้งหมด แล้วนำมาปริวรรตเป็นอักษรไทย
2. นำต้นฉบับมาเปรียบเทียบกัน แล้วนำคำหรือข้อความที่ผู้วิจัยเห็นว่าถูกต้องที่สุดมาใช้เป็นฉบับที่ผู้วิจัยชำระ พร้อมทั้งบันทึกข้อแตกต่างของต้นฉบับต่าง ๆ ไว้ด้วย
3. แปลคัมภีร์อัสติยานุพยัญจนคาถาที่ผู้วิจัยตรวจชำระแล้วเป็นภาษาไทย โดยรักษาสำนวนของภาษาบาลีไวยากรณ์ไว้บ้างเท่าที่จำเป็น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้คัมภีร์อสังขยานุพยัญชนะคาถาภาษาบาลีที่ตรวจชำระแล้วพร้อมทั้งคำแปลเป็นภาษาไทยซึ่งจะอำนวยความสะดวกต่อการศึกษาวรรณคดีทางพระพุทธศาสนาต่อไป
2. ให้ความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของคัมภีร์อสังขยานุพยัญชนะคาถาและคาถापुत्राภิเสกที่มีต่อการสร้างพระพุทธรูปของชาวพุทธ

การค้นหาคัมภีร์อสังขยานุพยัญชนะคาถา

1. ค้นจากบัตรรายการแผนกบริการหนังสือภาษาโบราณหอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร พบรายชื่อคัมภีร์ 11 รายการ แต่ละรายการมีชื่อเรียกอย่างเดียวกัน เมื่อศึกษารายละเอียดของเนื้อหาในแต่ละคัมภีร์ พบว่าเนื้อหาตรงกัน
2. ค้นจากรายชื่อหนังสือโบราณล้านนา: เอกสารไมโครฟิล์มของสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2521-2533 ไม่พบรายชื่อคัมภีร์อสังขยานุพยัญชนะคาถา
3. ค้นจากบัญชีรายชื่อคัมภีร์ใบลานวัดสูงเม่น อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ จัดพิมพ์โดย โครงการศึกษาวิจัยคัมภีร์ใบลานในภาคเหนือ ฝ่ายวิจัยล้านนา สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สืบค้นเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2524 ไม่พบรายชื่อคัมภีร์อสังขยานุพยัญชนะคาถา
4. ค้นจากคัมภีร์รายชื่อของศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไม่พบรายชื่อคัมภีร์อสังขยานุพยัญชนะคาถา
5. ค้นจากบัญชีบริการคัมภีร์ใบลานของหอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นบัญชีรวบรวมรายชื่อคัมภีร์ที่สำรวจค้นพบจากทั่วทุกภาคของประเทศไทย จำนวน 15 เล่ม ไม่พบรายชื่อคัมภีร์อสังขยานุพยัญชนะคาถา

ลักษณะต้นฉบับคัมภีร์อสังขยานุพยัญชนะคาถาที่ใช้ในการวิจัย

คัมภีร์อสังขยานุพยัญชนะคาถาที่มีอยู่ในหอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร มีทั้งหมด 11 ฉบับ เรียงตามลำดับเลขที่ของคัมภีร์อสังขยานุพยัญชนะคาถาดังต่อไปนี้

1. ฉบับทองน้อย ไม่ประกบกับลายทองเงิน เป็นคัมภีร์ใบลานอักษรขอม ภาษาบาลี เลขที่ 2322 หัง 10 ชั้น 4/1 เส้นจารหน้าละ 5 บรรทัด 1 ผูกจบ มี 37 ลาน ไม่ปรากฏผู้สร้างและปีที่สร้าง ฉบับนี้สร้างขึ้นในรัชกาลที่ 3 ลักษณะอักษรที่จารเป็นแบบเดียวกันตลอด อักษรที่จารมีความประณีตสวยงาม ได้ตรวจสอบต้นฉบับดีแล้ว เห็นว่ามีความผิดพลาดในการจารมาก จึงไม่นำมาใช้ในการวิจัย

2. ฉบับล่องชาด ไม่ประกบกับก่ามะลอ เป็นคัมภีร์ใบลานอักษรขอมภาษาบาลี เลขที่ 2592 หัง 11 ชั้น 4/1 เส้นจารหน้าละ 5 บรรทัด 1 ผูกจบ มี 37 ลาน ไม่ปรากฏผู้สร้างและปีที่สร้าง ลักษณะการจารมีความประณีตสวยงาม อ่านง่าย ใบลานสะอาด ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้อักษรย่อว่า "ล1"

3. ฉบับล่องชาด ไม่ประกบกับทาชาด ลาดทอง เลขที่ 3662 ตู 18 ชั้น 1 เป็นคัมภีร์ใบลานอักษรขอมภาษาบาลี เส้นจารหน้าละ 5 บรรทัด 1 ผูกจบ มี 37 ลาน พระยาศรีสหเทพ (ทองเพ็ญ)* สร้าง ไม่ปรากฏนามผู้แต่งและปีที่สร้าง ลักษณะการจารมีความประณีตสวยงาม ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้อักษรย่อว่า "ล2"

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*พระยาศรีสหเทพ (ทองเพ็ญ) มีชีวิตอยู่ระหว่าง พ.ศ. 2336-2388 รัชการในกระทรวงมหาดไทยในสมัยรัชกาลที่ 3 ดังนั้น คัมภีร์ใบลาน อักษรขอมภาษาบาลี ฉบับล่องชาด ไม่ประกบกับทาชาด ลาดทอง เลขที่ 3662 ตู 18 ชั้น 1 น่าจะสร้างขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2365-2388

ดูที่ ประยุทธ์ สิทธิพันธ์, ต้นตระกูลขุนนางไทย. (ธนบุรี : สำนักพิมพ์กรุงธน, 2505), หน้า 136-142.

4. ฉบับล่องชาด ไม่ตรงกับธรรมเนียม เลขที่ 4109 ตู๋ 89 ชั้น 5/3 ด้านเหนือ เส้นजारหน้าละ 5 บรรทัด 1 ผูกจบ มี 37 ลาน ไม่ปรากฏผู้สร้างและปีที่สร้าง ได้ตรวจสอบต้นฉบับดีแล้ว เห็นว่าไม่แตกต่างจากฉบับอื่น ๆ ลักษณะอักษรที่จารไม่สม่ำเสมอ อ่านยาก จึงไม่นำมาใช้ในการวิจัย

5. ฉบับทองทิบ ไม่ตรงกับธรรมเนียม เลขที่ 4268 ตู๋ 89 ชั้น 4/3 ด้านทิศใต้ เส้นजारหน้าละ 5 บรรทัด 1 ผูกจบ มี 37 ลาน ไม่ปรากฏผู้สร้างและปีที่สร้าง ลักษณะการจารสวยงาม ได้ตรวจสอบต้นฉบับดีแล้ว เห็นว่าไม่แตกต่างกับฉบับอื่น ๆ และบางลานหมึกที่จารเลือนกลางอ่านยาก จึงไม่นำมาใช้ในการวิจัย

6. ฉบับทองทิบ ไม่มีไม่ตรงกับ เลขที่ 6198 ตู๋ 126 ชั้น 5/3 เส้นजारหน้าละ 5 บรรทัด 1 ผูกจบ มี 37 ลาน ไม่ปรากฏผู้สร้างและปีที่สร้าง ลักษณะการจารมีความประณีตสวยงาม อ่านง่าย ใบลานสะอาด และความผิดพลาดในการจารมีน้อย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้อักษรย่อว่า "ท"

7. ฉบับรดน้ำดำโท ไม่ตรงกับระดับเกล็ดหอย เลขที่ 6741 ตู๋ 127 ชั้น 6/4 เป็นคัมภีร์ใบลานอักษรขอมภาษาบาลี เส้นजारหน้าละ 5 บรรทัด 1 ผูกจบ มี 37 ลาน สร้างในรัชกาลที่ 3 ไม่ปรากฏผู้สร้างและปีที่สร้าง ลักษณะการจารมีความประณีตสวยงาม อ่านง่าย ใช้ตัว ฮ, ถ ถูกต้องตามอักษรวิธีเป็นส่วนใหญ่ ความผิดพลาดในการจารมีน้อย ได้ตรวจสอบต้นฉบับดีแล้ว เห็นว่าเป็นฉบับที่ดีที่สุดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้เป็นหลักในการเทียบใช้อักษรย่อว่า "ร"

8. ฉบับรดน้ำดำโท ไม่ตรงกับระดับงา เลขที่ 6746 ตู๋ 127 ชั้น 6/4 เป็นคัมภีร์ใบลานอักษรขอมภาษาบาลี เส้นजारหน้าละ 5 บรรทัด 1 ผูกจบ มี 37 ลาน ไม่ปรากฏผู้สร้างและปีที่สร้าง ลักษณะการจารสวยงาม หมึกจารบางลานเลือนกลางไปบ้าง ได้ตรวจสอบต้นฉบับดีแล้ว เห็นว่าไม่มีความแตกต่างไปจากฉบับอื่น ๆ จึงไม่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัย

9. ฉบับล่องชาด ไม่ตรงกับธรรมเนียม เลขที่ 6760 ชั้น 6/5 เป็นคัมภีร์ใบลานอักษรขอมภาษาบาลี เส้นजारหน้าละ 5 บรรทัด ไม่ปรากฏผู้สร้าง

และปีที่สร้าง ลักษณะการจารมีความประณีตสวยงาม อ่านง่าย ในการศึกษาครั้งนี้ใช้อักษรย่อว่า "ล3"

10. ฉบับล่องชาด ไม่ตรงกับขรรคมดา เลขที่ 6950 ตู 128 ชั้น 3/1 เป็นคัมภีร์ใบลานอักษรขอมภาษาบาลี เส้นจารหน้าละ 5 บรรทัด 1 ผูกจบ มี 37 ลาน ไม่ปรากฏผู้สร้างและปีที่สร้าง ลักษณะการจารมีความประณีตสวยงาม อ่านง่าย และความผิดพลาดในการจารมีน้อย ในการศึกษาครั้งนี้ใช้อักษรย่อว่า "ล4"

11. ฉบับทองทิบ ไม่ตรงกับทองทิบ เลขที่ 7468 ตู 90 ชั้น 3/3 ด้านทิศใต้ เป็นคัมภีร์ใบลานอักษรขอมภาษาบาลี เส้นจารหน้าละ 5 บรรทัด 1 ผูกจบ มี 37 ลาน สมเด็จพระศรีสุลาลัย ทรงสร้าง ไม่ปรากฏปีที่สร้าง ลักษณะการจารสวยงาม บางลานเส้นจารเลือนลงไปบ้าง ได้ตรวจสอบต้นฉบับดีแล้วเห็นว่าไม่แตกต่างกับฉบับอื่น ๆ จึงไม่นำมาใช้ในการวิจัย

ข้อบกพร่องที่เกิดจากการจาร

การตรวจสอบชำระต้นฉบับคัมภีร์ใบลานที่จารด้วยอักษรขอมทั้ง 6 ฉบับที่นำมาศึกษาเปรียบเทียบ พบว่ามีข้อบกพร่องทุกฉบับ ไม่มีต้นฉบับใดที่จารถูกต้องสมบูรณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. การจารสระ

จารสระ	อะ	เป็น	อา	เช่น
	สุขวิหาริตี	เป็น	สุขวิหาริตี	(42)
	อกุส	เป็น	อากุส	(342)
จารสระ	อะ	เป็น	อิ	เช่น
	นิริย	เป็น	นิริย	(95)
	สตีวิ	เป็น	สตีวิ	(208)

จารสระ	อะ	เป็น	อุ	เช่น
	คเวสยนุโต	เป็น	คเวสุยนุโต	(450)
	กฤษดาปัสส	เป็น	กฤษดาปัสส	(481)
จารสระ	อะ	เป็น	อู	เช่น
	ปฐเนยโย	เป็น	ปฐุเนยโย	(422)
จารสระ	อะ	เป็น	เอ	เช่น
	จตุหนุโตโย	เป็น	เจตุหนุโตโย	(198)
	ยมก	เป็น	ยมก	(331)
จารสระ	อา	เป็น	อะ	เช่น
	ทวาทสากาเรน	เป็น	ทวาทสกาเรน	(83)
	สจุจเตชสา	เป็น	สจุจเตชส	(505)
จารสระ	อา	เป็น	โ	เช่น
	ปรมตถุกุตา	เป็น	ปรมตถุกุโต	
	สุสทุชฌรณญา	เป็น	สุสทุชฌรณญ	
จารสระ	อิ	เป็น	อะ	เช่น
	นิมิโก	เป็น	นิมิโก	(447)
	วิโสชยิ	เป็น	วโสชยิ	(587)
จารสระ	อิ	เป็น	อี	เช่น
	อเวทิ	เป็น	อเวที	(145)
	ปาวิสิ	เป็น	ปาวิส	(186)
จารสระ	อี	เป็น	อะ	เช่น
	กุกุชนิโรชคามินีปฎิปทา	เป็น	กุกุชนิโรชคามินปฎิปทา	(130)
จารสระ	อี	เป็น	อิ	
	ตีเร	เป็น	ติเร	(14)
	ปีติยา	เป็น	ปีติยา	(326)

จาร์สระ	อู	เป็น	อะ	เช่น	
	อนฺโถมปฏฺิโถม	เป็น	อนฺโถมปฏฺิโถม	(142)	
	สรฺมเม	เป็น	สรฺมเม	(264)	
จาร์สระ	อู	เป็น	อา	เช่น	
	ปกตฺกฏฺุคฺ	เป็น	ปกตฺกฏฺุคฺ	(297)	
จาร์สระ	อู	เป็น	อะ	เช่น	
	ราชายตฺนมฺลฺมฺหิ	เป็น	ราชายตฺนมฺลฺมฺหิ	(311)	
	ปฺชยิตฺวา	เป็น	ปฺชยิตฺวา	(641)	
จาร์สระ	อู	เป็น	อู	เช่น	
	ปฺเรตฺวา	เป็น	ปฺเรตฺวา	(2)	
	วฺุสฺมา	เป็น	วฺุสฺมา	(39)	
	วิคตฺปฺกฺกิเลเส	เป็น	วิคตฺปฺกฺกิเลเส	(45)	
จาร์สระ	เอ	เป็น	อะ	เช่น	
	เมตฺตาทินาเมโส	เป็น	เมตฺตาทินามโส	(343)	
	ชนฺตฺยาทินาเมโส	เป็น	ชนฺตฺยาทินามโส	(347)	
จาร์สระ	เอ	เป็น	โ	เช่น	
	จิตฺเต	เป็น	จิตฺโต	(92)	
	วิรุเป	เป็น	วิรุโป	(442)	
จาร์สระ	โ	เป็น	เอ	เช่น	
	สมฺกฺโย	เป็น	สมฺกฺเย	(114)	

2. การจาร์พยัญชนะ

จาร์พยัญชนะผิดเนื่องจากรูปพยัญชนะคล้ายกัน (เฉพาะตัวอักษรขอม)

เช่น

ค/ต	เช่น	วรเนตฺตยฺคฺคฺ	เป็น	วรเนตฺตยฺคฺคฺ	(454)
จ/ป	"	ยาจิ	"	ยาปิ	(436)

ต/ค	"	ตโต	เป็น	คโต (624)
ป/ม	"	ปราปรุ	"	ปรามรุ (291)
ป/จ	"	ปตฺตา	"	จตฺตา (161)
ม/ป	"	เมตฺตาส	"	เปตฺตาส (513)
ภ/ภ	"	อภาสี	"	อภาสี (176)
ล/ส	"	อตุลาจโล	"	อตุลาจโล (202)
ส/ล	"	ลฐาตุกั	"	ลฐาตุกั (189)
ร/ว	"	สุวาลยั	"	สุวาลยั (227)

จารพยัณฺชนะชนิดเนื่องจากรูปพยัณฺชนะมีเสียงคล้ายกัน เช่น

ฏ/ต	เช่น	ปฏิบุชิตั	เป็น	ปติบุชิตั (164)
ฐ/ถ	"	ปฐฺเม	"	ปถฺเม (48)
ต/ถ	"	ปติฏฺฐนฺต	"	ปฏิฏฺฐนฺต (488)
ท/ท	"	ทวารายปฺตฺเต	"	ทวารายปฺตฺเต (456)
ช/ท	"	โสเชนฺติ	"	โสเทนฺติ (576)
น/ณ	"	อภินิกฺขมณั	"	อภินิกฺขมณั (13)
ญ/ย	"	ญาณานิ	"	ยานานิ (201)
ฉฐ/ตถ	"	ตฺตฺถหฺนฺต	"	ตตฺถหฺนฺต (586)
ตถ/ฉฐ	"	อากาสฺฐา	"	อากาสตฺถา (536)

จารพยัณฺชนะเกิน เช่น

ณานั	เป็น	ณณานั (40)
อฏฺฐตฺถมฺมฏฺฐิ	"	อฏฐมตฺถมฺมฏฐิ (18)
ปณเฑเต	"	ปรณเฑเต (65)
สัลลมาทาย	"	สัลลสมาทาย (215)
รกฺขนฺต	"	นिरกฺขนฺต (754)

จารพัญชนะสังโยคในศัพท์ที่ไม่ควรรใช้สังโยค เช่น

ตฺสฺลิตทวเน	เป็น	ตฺสฺลิตทวเน (4)
สายนฺทสมเย	"	สายนฺทสมเย (17)
สฺคตฺติ	"	สฺคตฺติ (100)
อนิพฺพิสฺสํ	"	อนิพฺพิสฺสํ (136)
วปฺยนฺตฺติ	"	วปฺยนฺตฺติ (144)
สญฺญาตฺตํ	"	สญฺญาตฺตํ (504)

ไม่ใช้พัญชนะสังโยคในศัพท์ที่ควรรใช้ เช่น

สอฺกฺทสฺสํ	เป็น	สอฺกฺทสฺสํ (55)
อฺปฺปาเตตฺวา	"	อฺปฺปาเตตฺวา (122)
นิกฺกสํวา	"	นิกฺกสํวา (148)
ภฺมิตฺเต	"	ภฺมิตฺเต (220)
ปฏฺคฺคฺหิตฺเต	"	ปฏฺคฺคฺหิตฺเต (322)
วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน	"	วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน (360)

จารพัญชนะตก เช่น

อาชาจฺโต	เป็น	อาชาจฺโต (7)
สณฺฑายตฺตนิโรธ	"	สณฺฑายตฺตนิโรธ (116)
นามรฺูปนิโรธ	"	นามรฺูปนิโรธ (115)
โองาสสมฺนตฺตลิกฺขณฺตฺติ	"	โองาสสมฺนตฺตลิกฺขณฺตฺติ (147)
อภิปฺุเชตฺตุ	"	อภิปฺุเชตฺตุ (200)
ปริสาสฺสุ	"	ปริสาสฺสุ (313)

3. การจารศัพท์ผิด

จากการศึกษาต้นฉบับคัมภีร์โบราณ พบว่ามีการจารศัพท์ผิดเป็นจำนวน

มาก เช่น

วิมฺจุสฺสตีติ	เป็น	วิมฺจุสฺสตีติ (21)
อมฺตฺราสี	"	อนฺตฺราสี (49)
จตุปฺปาตญานาย	"	จตุปฺกาทญานาย (57)
โวกทานญานํ	"	โวกทาปญานํ (76)
เวทนต์คู	"	เกทนต์คู (149)
ปฺปฺผานิ	"	ปฺปฺผาทิ (222)

4. การจารนิคคหิต

จารนิคคหิตตก เช่น

สมฺมาสมฺโพธิ	เป็น	สมฺมาสมฺโพธิ (86)
อนฺชาวิสฺสํ	"	อนฺชาวิสฺส (89)
ธมฺมํ	"	ธมฺม (162)
ธมฺมกฺขนฺธํ	"	ธมฺมกฺขนฺธ (169)
เทวานํ	"	เทวาน (332)
ปฺสฺสิสฺสํ	"	ปฺสฺสิสฺส (334)

จารนิคคหิตเกิน เช่น

กามราคฺชยาปาทนฺนุกรํ	เป็น	กามราคฺชยาปาทนฺนุกรํ (77)
วิสฺงฺขารคตํ	"	วิสฺงฺขารคตํ (138)
สพฺพาวิทฺทมฺสุมิ	"	สพฺพาวิทฺทมฺสุมิ (153)
สฺคนฺธมฺมุชโก	"	สฺคนฺธมฺมุชโก (743)

หลักเกณฑ์ในการเลือกคำ

ในการตรวจชำระคัมภีร์อัสติขานุพยัญชนคาถา ได้ถือหลักเกณฑ์ในการ
เลือกคำดังนี้

1. คำหรือข้อความในคัมภีร์อัสติยานุพยัญชนะคาถาที่เหมือนกันทุกต้นฉบับ ถ้าแปลได้ความหมายที่ถูกต้องตามเนื้อเรื่องและถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ถือว่าเป็นคำหรือข้อความที่ถูกต้อง และนำมาเป็นต้นฉบับในการตรวจชำระ

2. คำหรือข้อความ แม้จะปรากฏในต้นฉบับเพียงฉบับเดียว แต่เป็นคำที่มีความหมายที่สุดและถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ถือว่าเป็นคำหรือข้อความที่ถูกต้อง

3. คำหรือข้อความที่ต่างกัน ผู้วิจัยจะใช้ฉบับ ร. (รดน้ำคำโท) เป็นหลักในการตรวจชำระ แต่ถ้าคำ ๆ นั้นในฉบับอื่นเมื่อแปลแล้วให้ความหมายที่ถูกต้องตามเนื้อหามากกว่าในฉบับ ร. หรือเป็นคำที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ที่ดีกว่าในฉบับ ร. ผู้วิจัยจะใช้คำหรือข้อความในฉบับอื่นนั้น

4. การสะกดตัว คำ ๆ เดียวแต่ละฉบับอาจมีข้อความต่างกัน การตรวจชำระในครั้งนี้ จะถือเอาตามที่สะกดในคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถัดมาถือเอาตามคัมภีร์ขึ้นหลัง เช่นอรรถกถาพระไตรปิฎก อภิธานปิฎก ถ้าไม่ปรากฏตามที่กล่าวมา จะถือเอาการสะกดตัวตามปทานุกรมบาลี - ไทย - อังกฤษ - สันสกฤต ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ - กรมพระจันทบุรีนฤนาถ และ The Pali Text Society's. Pali - English Dictionary ของ T.W. Rhys Davids and William Stede

5. คำที่เป็นนิคคหิต จะคงไว้เมื่อมีพยัญชนะเศษวรรคตามมา เมื่อเป็นพยัญชนะวรรคตามมา จะแปลงนิคคหิตเป็นพยัญชนะท้ายวรรค

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย